

Lietuvos gimtadienis Svėdasuose

Lietuvos valstybės atkūrimo diena, vasario 16-oji, Svėdasuose prasidėjo tradiciškai Šv. Mišiomis bažnyčioje, kur Svėdasiškiai meldėsi už savo parapiją bei Lietuvą. Po Šv. Mišių visi rinkosi į miestelio aikštę, kur Algimantas Puolys, giedant Lietuvos himną, iškėlė valstybinę vėliavą.

Po iškilmingos ceremonijos visi buvo pakviesti į kultūros namus. Ten įvyko minėjimas-koncertas „Vienybė težydi“. Minėjimą pradėjo Svėdasų Juozo Tumo-Vaižganto gimnazijos mokinys Nojus Jakubonis. Jis su birbyne atliko lietuvių liaudies dainą „Užaugau Lietuvoj“.

Sveikinimo žodį tarė Svėdasų miestelio seniūnas Valentinas Neniškis. Tada į sceną buvo pakviesti svečiai, Kupiškio kultūros centro Adomynės padalinio folkloro ansamblis „Jara“. Svėdasiškiai turėjo galimybę pasiklausyti puikiai

Dainuoja Adomynės folkloro ansamblis „Jara“. J. Baleišienės nuotrauka

atliekamų liaudiškų dainų, bei nuostabių eilių skirtų Lietuvai tėvynei.

Koncertui pasibaigus visi rinkosi vidiniame kiemelyje, kur galėjo pasigardžiuoti Svėdasų bendruomenės išvirta koše ir arbata.

Mielieji, kviečiu išlaikyti ir stiprinti savyje meilę Lietuvai, pagarbą ir toleranciją kitiems. Lai mūsų meilė tėvynei virsta prasmingais darbais.

Vyr. redaktorė Jolanta Baleišienė

Anykščiai – turistų mėgstama kelionių vieta

Jau daugiau kaip dešimtmetį Anykščiai visuotiniai yra pripažinti kurortine teritorija. Šiandien Anykščiai užima labai tvirtą poziciją Lietuvos turizmo rinkoje, kurioje konkuruojame tik su didžiaisiais kurortais, tokiais kaip Palanga, Druskininkai ar Birštonas.

2018 m. pabaigoje Lietuvos valstybinis turizmo departamentas paskelbė jų organizuotos apklausos rezultatus.

1500 respondentų buvo teirautasi kokį Lietuvos miestą jie labiausiai rekomenduotų aplankyti. Daugumos nuomone, labiausiai rekomenduojamas

miestas yra Anykščiai. Vadinasi mūsų krašto populiarumas tikrai nesumažės ir šiais, 2019 m.

2018 m. turistinis sezonas buvo labai sėkmingas vandens pramogų bei apgyvendinimo paslaugas prie vandens teikusiems paslaugų teikėjams. Dėl ypač karštos vasaros keliautojai rinkosi poilsį kaimo turizmo sodybose, ypač tose, kurios yra šalia vandens telkinių.

Anykščių rajone šiuo metu yra beveik 50 kaimo turizmo sodybų, ir nors ežerų turime gerokai mažiau nei kaimyniniai Ežerų krašto rajonai, tačiau sodybų turime daugiausiai iš visų. Didžioji dalis jų yra prie Šventosios upės, kuri nepalieka abejingų dėl savo vingių ir atodangų grožio bei labai švaraus vandens.

2019 m. sausio 30 d. Svėdasų kapinės amžinam poilsiui priglaudė mokslininką lituanistą, bibliotekininką, bibliografą, pedagogą, metraštininką, vieną iš Svėdasų draugijos „Alaušas“ įkūrėjų, tarybos narį, laikraščio „Svėdasų varpas“ redkolegijos pirmininką, visuomenininką, kraštotyrininką, daugelio knygų autorių ir redaktorių Romualdą Vytautą Rimšą (1937 04 26–2019 01 28).

Vytautas gimė ir augo Svėdasuose, Sausalaukės kaime, kurį nuo miestelio skiria gražuolis Alaušo ežeras, gausioje 8 vaikų šeimoje. Mažoji Vytuko vaikystė ir paauglystė praėjo baisiomis pokario dienomis. Didelė šeimos tragedija ištiko 1945 m. liepos 7 d., kai keturi broliai buvo atskirti nuo šeimos, bešienaujančios klebonui Antanui Survilai žolę Pajeryje, Slepšišio kaime ir žiauriai nužudyti. Vytautui tebuvo aštuoneri metai. Tokia neteisybė ir tragedija jo sąmonėje paliko gilų pėdsaką visam gyvenimui, tačiau nepalūžo, nekeršijo. 1945 m. rugsėjį pats nupėdino į Svėdasų mokyklos (dabar Juozo Tumo-Vaižganto gimnazija) pirmą klasę ir baigęs 8 klases 1953 m. išvyko į Vilnių, 1956 m. baigė Vilniaus bibliotekinį technikumą, buvo paskirtas į Pagėgius atidirbti trejus metus gamyboje ir tik po to jam leista tęsti mokslus. 1959 m. įstojo į Vilniaus valstybinio universiteto (VUU) istorijos-filologijos fakultetą ir 1964 m. baigė, įgydamas mokslinio bibliotekininko-bibliografo specialybę. Jam to dar maža. Dirbo ir mokėsi. Lankė VUU Filosofijos ir Užsienio kalbų kursus aspirantams, išlaikė filosofijos, vokiečių kalbos kandidatinius egzaminus Leningrade, (dabar Sankt Peterburgas), neakivaizdžiai studijuoja Leningrado kultūros instituto ir VUU aspirantūroje (1981–1985), parašo disertaciją, kurios neleidžiama ginti dėl absurdiškų kaltinimų, neva jo šeima turėjo ryšių su partizanais, nebuvo lojali tarybų valdžiai. Nežiūrint to, Vytautas nenutraukė mokslinės veiklos: tyrinėjo bibliotekininkystės, lektologijos, skaitymo sociologijos istorijos, profesinės kalbos terminijos raidos ir norminimo klausimais, kalbos kultūros, parengė šalies bibliotekininkystės problemų tyrimų ir eksperimentų metodiką. Įgijęs aukštąjį mokslą, dirbo įvairiose Vilniaus bibliotekose. Kultūros ministerija, kaip sumanų, energingą specialistą, jį paskyrė į Vilniaus viešąją Adomo Mickevičiaus biblioteką di-

IN MEMORIAM

Vytautas Rimša 1937–2019

rektorius pavaduotoju mokslo reikalams, o 1971– direktoriumi. 1973 m., atsisakius stoti į Komunistų partiją, per savaitę buvo atleistas iš pareigų. Ilgiausiai dirbo Lietuvos nacionalinės M. Mažvydo bibliotekos Mokslinio tyrimo skyriaus vedėju, o 1995–2002 m., iki kol buvo išleistas į pensiją, dirbo LNB Bibliotekininkystės centro Mokslo tyrimų skyriaus vedėju. Nuo 2006 m. buvo pakviestas dirbti Vilniaus apskrities Adomo Mickevičiaus viešosios bibliotekos Bibliografijos ir informacijos skyriaus bibliografu, bibliotekininku. Per minėtus laikotarpius daug dėmesio skyrė pedagoginei veiklai. 1973–1983 m. antrai eilėje pareigose dirbo mokytoju Lietuvos statybos ministerijos mokymo kombinate, 1982–1986 m. buvo VUU dėstytoju: skaitė paskaitas, vadovavo studentų gamybinei praktikai, diplominiams darbams; 1981–1991 m. dėstė Lietuvos kultūros darbuotojų tobulinimosi institute skaitybos sociologinių tyrimų bei kalbos kultūros dalykus ir vadovavo kursantų baigiamiesiems darbams.

Per savo darbinę mokslinę veiklą Vytautas Rimša parašė, suredagavo, parengė spaudai mokslo darbų, mokslinių straipsnių, pranešimų profesiniais bibliotekininkystės, kultūros, švietimo ir kitais klausimais virš 400 straipsnių, informacijų, knygų recenzijų, iš jų per 50 – užsienio kalbomis. Buvo daugelio leidinių autorius, kapitalinių bibliotekininkystės, bibliografijos knygų suda-

rytojas. Lietuvos bibliotekininkystės pasiekimus, ypač tyrimų rezultatus, intensyviai populiarino šalies bei užsienio simpoziumuose, tarptautinėse konferencijose Estijoje, Latvijoje, Kazachstane, Švedijoje, Vengrijoje, Indijoje, Lenkijoje, Danijoje, Suomijoje, perskaitė daugiau kaip 120 pranešimų.

1989 m. vasarą respublikos bibliotekininkų suvažiavimas Vytautą Rimšą išrinko jo atkurtos Lietuvos bibliotekininkų draugijos (ši 1931 m. įkurta draugija sovietmečiu buvo uždrausta) pirmininku. 1990 m. draugiją sugrąžino į pasaulinę IFLA organizaciją. Tai buvo vienas iš pačių reikšmingiausių LBD veiklos pasiekimų, nes Lietuvos bibliotekininkai įgijo teisę savarankiškai, tiesiogiai bendradarbiauti su viso pasaulio specialistais.

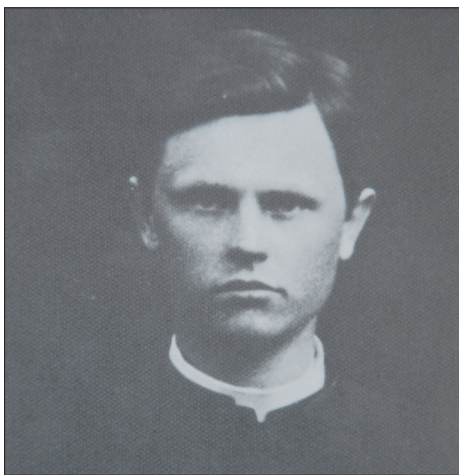
Profesinė ir visuomeninė Vytauto Rimšos veikla aukštai įvertinta respublikos ir tarptautiniu mastu. 1994–2000 m. jis tapo UNESCO Švietimo instituto Paryžiuje *Raštingumo plėtros tinklo industrinėse valstybėse* nariu ir buvo įrašytas į pasaulinį informacinį registrą. 1972 m. už darbą populiarinant visuomenėje knygą jam buvo įteiktas UNESCO tarptautinės knygos metų Atminimo ženklas. Už nuopelnus Lietuvos bibliotekininkystei 2002 m. suteiktas LPD garbės nario vardas. Sunku išvardinti visus apdovanojimus per 40 jo darbo metų. Jų dešimtys, šimtai. Tačiau didžiausias apdovanojimas jam buvo Lietuvos žmonių, kraštiečių nuoširdi meilė ir pagarba. O jis ir pats juto begalinę, meilę gimtiesiems Svėdasams, kurią išsakė jo sumanytai, redaguotai ir išleistai knygai „Svėdasai“ prologe: „*skiriu visiems visiems, mieliems Svėdasų krašto žmonėms – ir tiems, su kuriais vaikystės ir paauglystės metais teko žaisti, bėgioti, kaimynystėje gyventi ar mokytis, ir tiems, su kuriais ne kartą teko susitikti, bendrauti ir spręsti kasdienius gyvenimo ar darbo klausimus, ir tiems, kurių neteko pažinti, bet žinau, kad jie taip pat yra šio nuostabaus, nepakartojamo ir itin man brangaus Vaižganto krašto dori žmonės...*“

Nebuvo nė vieno renginio Svėdasuose, Anykščiuose ar Vilniuje, anykštėnų, svėdasiškių susibūrimuose, kur jis nebūtų aktyviai dalyvavęs, neaprašęs periodinėje spaudoje. Visur jo buvo pilna.

2019-ieji – rašytojo J. Tumo-Vaižganto metai

1888-ųjų rudenį Juozas Tumas praverė Kaune veikusios Žemaičių kunigų seminarijos duris, tvirtai pasiryžęs Dievo tarnystei. Tačiau iki to lemiamo sprendimo dar būta įvairių abejonių, draugų gundymų. Vienas iš bičiulių jį netgi ragino pasišvesti veterinarijai ir stoti į Peterburgo veterinarijos institutą. Vistiek rinktis kunigystę jaunąjį svėdasiškį paskatino net keletas faktorių. Visų pirma, jis jau iš mažens, vos gimęs, motinos buvo pašvęstas būti kunigėliu. O motinos žodį jis gerbė. Žinojo ir tėvų – Malaišių kaimo ūkininkų – nelengvą materialinę padėtį, kad jie neišgalės remti sūnaus studijų kitose aukštosiose mokyklose. Pablogėjusi Juozo sveikata taip pat daug nulėmė studijų Kunigų seminarijoje pasirinkimą. Dar buvo be galo didelis noras gyventi Lietuvoje ir dirbti savo kraštui. Mat, tais laikais kunigai po studijų dažniausiai likdavo dirbti Lietuvoje arba visai netoli nuo jos, tuo tarpu inžinieriai, gydytojai ar kitų profesijų atstovai, baigę universitetus, buvo siunčiami į tolimiausius carinės Rusijos kampelius. Taip ne vienas, nublokštas į atokias svetimos šalies vietas, nebegalėjo ką nors ženklaus nuveikti Lietuvos labui...

Į Kunigų seminariją Juozas Tumas buvo priimtas be stojamųjų egzaminų, tačiau teko gerokai pavargti mokantis lotynų kalbos, teologijos mokslų bei kitų dalykų. Jaunajam Tumui Seminarijoje iš pradžių buvo sunku pritapti, nes impulsyvus, linksmas, vietoje nenustygstantis, energija trykštantis jaunuolis turėjo paklusti griežtai mokymo

Tumas jaunas kunigas, apie 1894 metus. V. Bagdono nuotrauka iš Svėdasų krašto muziejaus fondų

įstaigos tvarkai ir drausmei. Tačiau būtent čia, Kauno seminarijoje, J. Tumas suartėjo su lietuvių tautinio atgimimo judėjime dalyvaujančiais kunigais, čia užgimė ir lietuviškojo patriotizmo jausmai. Seminarijoje jį pasiekė ir tuomet dar draudžiama lietuviška spauda, visų pirma – 1889 metais pradėjęs eiti „Varpas“. Klierikas J. Tumas talkino rengiant laikraščio „Žemaičių ir Lietuvos apžvalga“ programą, išspausdino šiame leidinyje pirmuosius publicistinius straipsnius, pasirašinėdamas slapyvardžiu „Juozapas iš Popšutės“. Kartu su kitais pažangiais, tautiniam atgimimo judėjimui prijauniančiais bendramoksliais Juozas Tumas įkūrė Seminarijoje slaptą Lietuvos mylėtojų draugiją, vėliau pervardintą į Šv. Kazimiero draugiją, aukodami savo laiką ir pinigus, vertė ir spausdino lietuviškas religines knygas, skatino ir kitus klieri-

kus dirbti savo tautai...

Keletą kartų Juozui Tumui dėl pablogėjusios sveikatos teko pasinaudoti neplanuotomis atostogomis ir iš Seminarijos sugrįžti į gimtuosius Malaišius. Grynas kaimo oras, sveikas maistas, rūpestinga namiškių globa sveikatą greitai pataisydavo, bet vos tik jis sugrįždavo į drėgnus Seminarijos mūrus, ankštą ir nejaukią celę, vėl prasidėdavo bėdos su sveikata. Todėl Juozas Tėviškėje turėjo progos sveikatą stiprinti ir ilgesnį laiką. Žinoma, gimtinėje jis ne tik gydėsi ir ilsėjosi. Padėdavo namiškiams prie lauko darbų, mokė keletą jaunuolių, ruošė juos studijoms, taip pat daug keliavo, norėdamas dar geriau pažinti apylinkės kraštą. Ir, žinoma, nemažai sukūrė publicistikos darbų to meto spaudos leidiniams...

Juozas Tumas 1893 metų rudenį baigė Žemaičių kunigų seminariją ir tų metų lapkričio 28 d. buvo išventintas į kunigus. Paskyrimo ganytojiškam darbui laukė daugiau kaip mėnesį gyvendamas pas tėvus Malaišiuose. Per pačius Naujuosius – 1894 – metus primicijų proga savo pirmąsias Šv. Mišias atlaikė Svėdasų Šv. Arkangelo Mykolo parapijos bažnyčioje. O prieš Tris Karalius, sulaukęs paskyrimo rašto, Juozas Tumas išvyko vikaro darbui į Latvijos kraštą – Mintaują. Tikėjęsis tarnauti Lietuvai ir lietuviams, šį paskyrimą kun. J. Tumas laikė kaip... ištrėmimą.

Vytautas Bagdonas,
Žurnalistas, Svėdasų krašto
muziejaus muziejininkas

IN MEMORIAM:

Vytautas Rimša (1937–2019)

Atkelta iš 2 p.

Vos prieš kelias savaites jis dalyvavo žemiečio Algimanto Čaplinsko iniciatyva pastatyto didingo paminklo Moliakalnio gyventojų atminimui pašventinime, sausio 13-osios minėjime Vilniuje, kraštiečių susibūrimė Vilniaus Karininkų ramovėje, sausio 27 d. išsiuntinėjo elektroniniu paštu daugeliui pažįstamų, draugų ką tik išleistą „Svėdasų varpas“ laikraštį, o jau 28 d. rytą atskriejo liūdna žinia, jog mūsų

Vytautas staiga mirė. Liko neįvykdyti jo kūrybiniai sumanymai: išleisti knygos „Svėdasai“ antrąją dalį, savo gyvenimo prisiminimus, kartu su mumis vykti pagerbti rašytoją, kanauninką Juozą Tumą-Vaižgantą per jo 150-ųjų gimimo metinių minėjimą Malaišiuose...

Deja, deja. Netekome niekad nepailsančio, trykštančio neišsenkančia energija, pilno kūrybinių sumanymų mūsų Vytauto.

2019 m. sausio 30-osios vaiskų vidurdienį palydėtas gausiai susirinkusių

artimųjų ir draugų iš Vilniaus, Anykščių, Svėdasų, Vytautas amžino poilsio atgulė Svėdasų kapinėse šalia tėvo. Netoliese – keturių tragiškai žuvusių brolių ir motinos bendras kapas. Sugrįžo į Svėdasus, iš kur savo dvasia niekad nebuvo išėjęs – mintimis ir darbais visuomet buvo su gimtine.

Bendraminčiai klasiškai
Ferdinandas Jakšys,
Juozas Lapienis,
Algimantas Indriūnas

Anykščiai – turistų mėgstama kelionių vieta

Atkelta iš 1 p.

Kaimo turizmo sodybų prie Šventosios daug yra Svėdasų seniūnijoje. Beveik visos sodybos papildomai siūlo poilsiautojams įvairių paslaugų, tokių kaip baidarių nuoma, pirties paslaugos, kubilas, poilsiavietės su vietomis palapinėms, lauko žaidimai ir įvairios edukacinės programos.

2018 m. turistai rinkosi ne tik populiariausius lankytinus objektus. Didelė dalis turistų grįžta į Anykščius net po kelis kartus. Dažniausiai dėl to, kad vienos viešnagės metu neįmanoma visko pamatyti ir aplankyti. Pernai keliautojai lankė įvairias rajono kerteles ieškodami dar neatrastų, ar net laukinių ir visai lankymui nepritaikytų vietų. Ne išimtis ir Svėdasų dvaro griuvėsiai.

Socialinių tinklų amžiuje ypač patrauklu dalintis įdomiomis ir išskirtinėmis nuotraukomis, o Svėdasų dvaro liekanos tikrai daro įspūdį, todėl paplito ne mažai drąsių fotografų darytų nuotraukų, kurie nepabūgo avarinės dvaro būklės.

2019 m. paskelbti kaip Juozo Tumo-Vaižganto metai, todėl šiais metais Svėdasų kraštas bei jo krašto muziejus tikrai sulauks daug dėmesio.

Daugiausia dėmesio 2018 m. Anykščių rajone sulaukė Medžių lajų takas,

Vaido Pupelio nuotraukos

Rogučių trasa, Labirintų parkas ir Apverstas namas, Siauruko muziejus, Arklio muziejus. Šie objektai rikiuojasi labiausiai lankytinų objektų sąrašo viršuje jau ne pirmus metus. Žinoma turistai labai mėgsta naujienas, todėl labai greitai išpopuliarėjo naujiena – Basų kojų ekotakas.

2018 m. buvo išskirtiniai dėl keleto svarbių priežasčių. Visų pirma, Anykščius lankė svečiai iš daugybės skirtingų užsienio šalių. Ir nors eilę metų daugiausia užsienio turistų yra iš Latvijos, tačiau smarkiai išsiplėtė užsienio šalių įvairovė. Anykščiuose lankėsi turistai iš tokių šalių kaip Izraelis, Japonija, Kinija, Jungtinės Amerikos Valstijos, Kanada, Ispanija, Italija, Prancūzija ir

dar daug kitų. Antra, išaugo ne tik pramogų, bet ir nakvynės bei maitinimo paslaugas teikiančių vietų skaičius. Trečia, Anykščiai sulaukė rekordinio respublikinės žiniasklaidos dėmesio dėl turizmo vystymosi ir rajono sėkmės. Galima suskaičiuoti apie 100 straipsnių, 14 TV laidų ir 14 radijo reportažų vien per 2018 m., o tai jau tris kartus daugiau nei 2017 m. Nors skeptikai jau antrus metus iš eilės kalba apie Medžių lajų tako burbulą sprogimą, iš tikro panašu, kad Anykščiai tik įgauna pagreitį ir turizme jokios stagnacijos nematyti.

L. a. VŠĮ Anykščių TVIC
direktorius funkcijas
Kristina Beinorytė

Nemokėjimas susikalbėti žeidžia

Žmogaus prigimtis – gyventi ryšyje su jį supančia aplinka. Ji daug kuo veikia kiekvieną iš mūsų. Bendraujama su kitais namuose, darbuose, poilsyje, kelionėje. Tenka stebėti daug nutikimų kuomet žmonės nesusikalba. Priežastys įvairios. Pasekmės panašios. Žmogus išgyvena jeigu pamato, kad jis nėra girdimas, kad nepaisoma jo tikslų, nuomonės, vargų. Bėda jeigu žmogus nuolat siuntinėjamas ieškoti, kas įsiklausys į jo balsą. Pamąstykite valandėlę, kiek daug padėsime sau ir

kitiems, jeigu susikalbėsime. Sveikesni ir daug laimingesni būsim. Nepareigos, ne valdžios postas, ne turtas ir padėtis visuomenėje turi nulemti kaip ir su kuo reikia tartis. Pasistenkime įsiklausyti į kitą žmogų. Tikrai atsiranda daug tokių, kurie įsiklausys ir į kitą žmogų. Tikrai atsiranda daug tokių, kurie įsiklausys ir į mūsų balsą. Tai bus nieko nekainuojanti, bet svarbi dovana. Prastas padėjėjas vis didėjantis susvetimėjimas.

Rimantas Raišutis

Mirus Vilniuje mokslininkui bibliografui, kraštotyrininkui, laikraščio „Svėdasų varpas“ redkolegijos pirmininkui

Romualdai Vytautui Rimšai

netekties ir liūdesio valandą nuoširdžiai užjaučiame velionio žmoną Janiną, sūnus: Juozą, Gediminą bei kitus gimines ir artimuosius.

„Svėdasų varpas“ redkolegija

Šį leidinio numerį finansavo Svėdasų verslininkai

Vyr. redaktorė Jolanta Balešienė
tel. 8 698 74757
Tarptautinis standartinis serialinio
leidinio numeris
ISSN 2424-5801

Redakcinė kolegija:
Vytautas Rimša (pirm.)
Stasys Gavenavičius (sekr.) tel. 8 677 71514
Joana Gutmanienė tel. 8 682 16971
Inga Kilienė tel. 8 687 57147

Spaustuvė „Morkūnas ir Kū“,
Draugystės g. 17, LT-51229 Kaunas
El. paštas: spaustuvė@morkunas.lt
Maketuotojas Rimantas Leitanas